

TRÍCH YẾU CÁC LUẬN ĐIỂM NGHIÊN CỨU

ĐẶC TRƯNG MỚI VỀ AN NINH QUỐC GIA VÀ TRÍ TUỆ NHÂN TẠO TRONG BỐI CẢNH TRỖI DẬY CỦA CHATGPT*

GS. HOÀNG NHẬT HÀN**, DIỆU HẢO LONG***

Là một cột mốc mới trong sự phát triển của trí thông minh nhân tạo hay còn gọi là trí tuệ nhân tạo (AI), ChatGPT (Chat Generative Pre-training Transformer) là một mô hình nhận dạng ngôn ngữ tự động được xây dựng bởi OpenAI để trả lời những câu hỏi, thắc mắc của người dùng trong nhiều lĩnh vực và hoàn thành các tác vụ có liên quan đến ngôn ngữ, đồng thời hỗ trợ người dùng viết email, học tập và làm việc hiệu quả hơn. ChatGPT giúp người dùng tương tác với máy tính tốt hơn và có thể thay thế con người trong một số tác vụ. Tuy nhiên, nó có nhược điểm là độ chính xác không đồng đều. Trí tuệ nhân tạo tạo sinh với đại diện là ChatGPT có thể dự đoán những thay đổi đối với tình hình an ninh quốc gia.

Trên bình diện an ninh ý thức hệ: Theo phân tích của giới chuyên gia, nếu sử dụng trí tuệ nhân tạo tạo sinh với mưu đồ xấu sẽ dễ dàng

xâm nhập vào an ninh quốc gia hơn rất nhiều. Với việc sử dụng rộng rãi trí tuệ nhân tạo dựa trên mô hình lớn và dữ liệu lớn thì nguy cơ rò rỉ dữ liệu mật cũng như rủi ro an ninh rất lớn. Sự rò rỉ thông tin về các vấn đề chính trị và an ninh đã vượt qua sự kiểm soát của an ninh truyền thống. Trong xã hội thông tin được kết nối như hiện nay thì trạng thái tinh thần, thói quen hành vi và đặc điểm của mỗi công dân dễ dàng thu được thông qua việc thu thập và xử lý dữ liệu từ lời nói công khai và giám sát hành vi mạng theo thời gian thực. Giao tiếp liên tục giữa con người và ChatGPT mang đến cho trí tuệ nhân tạo cơ hội tiến hành phân tích chuyên sâu về chân dung người dùng. Các mô hình ngôn ngữ này có thể trở thành công cụ tạo nội dung và giao tiếp trong cuộc chiến nhận thức giữa các quốc gia và quốc gia có thể “kê đúng thuốc” thông qua chân dung chuyên sâu của các nhóm đối tượng để tiến hành các hành động chống tư tưởng phản động, hạn chế được một cách hiệu quả hoạt động xâm nhập vào ý thức hệ của đối tượng xấu.

Trên bình diện cấu trúc quyền lực quốc tế: Với sự phát triển sâu rộng của công nghệ trí tuệ

* Tạp chí Nghiên cứu An ninh quốc tế, số 6-2023

** Đại học Hoa Kiều, Đại học Dân tộc Trung ương, Trung Quốc

*** Đại học Hoa Kiều, Trung Quốc

nhân tạo, sự cạnh tranh vốn có giữa các cường quốc công nghệ ngày càng trở nên gay gắt hơn. Sự chuyển đổi của công nghệ trí tuệ nhân tạo sẽ củng cố hơn nữa sức mạnh của các quốc gia có công nghệ tiên tiến trong lĩnh vực trí thức, và việc kiểm soát quyền lực của các nước lớn sẽ trở nên khó khăn hơn. Điều này thể hiện ở hai đặc trưng: *Một là*, sự phát triển mất cân đối của khoa học và công nghệ sẽ làm trầm trọng thêm “hiệu ứng Matthew” (những người giàu có trở nên giàu hơn và ngược lại) trong sự phát triển giữa các nước, vị thế bất lợi của các nước đang phát triển trong hệ thống kinh tế toàn cầu sẽ khiến cho họ khó đuổi kịp các nước phát triển. *Hai là*, quyền lực của các chủ thể phi nhà nước ngày càng gia tăng, quyền lực chính trị thể hiện xu hướng “đa trung tâm hóa”. Dữ liệu lớn, thuật toán và thậm chí cả trí tuệ nhân tạo không những mang lại những thay đổi sâu sắc cho xã hội, mà cũng đang trở thành phương tiện hiệu quả để các chủ thể phi nhà nước thâm tòm quyền lực.

Trên bình diện dư luận quốc tế: Việc sử dụng trí tuệ nhân tạo tạo sinh trên quy mô lớn sẽ làm phức tạp thêm dư luận trong xã hội. Trên bình diện phát triển sức mạnh quốc gia, trí tuệ nhân tạo tạo sinh sẽ tiếp tục mở rộng khoảng cách về sức mạnh quốc gia, quyền lực và thẩm quyền công cộng trong nước sẽ càng bị phân tán. Về chiến lược tuyên truyền, truyền thông phương Tây thường chỉ lấy các vấn đề chính trị, nhân quyền đáp ứng lợi ích của phương Tây để định hướng nghị sự và tập trung vào các vấn đề tiêu cực. Một khi loại dư luận này giành được vị trí thống trị, nó có thể khoác lên mình tấm áo “ý chí tập thể” trên định hướng giá trị của

mình thông qua chức năng trấn áp và sáng tạo của diễn ngôn. Trí tuệ nhân tạo tạo sinh với đại diện là ChatGPT có lợi thế lớn trong cuộc chiến dư luận: Sau khi được huấn luyện có mục đích, loại trí tuệ nhân tạo này có thể liên tục sản xuất ra những nội dung có khuynh hướng chính trị và thông tin sai lệch, đồng thời sẽ được đưa vào mạng dữ liệu quốc tế thông qua các kênh truyền thông khác nhau dưới hình thức hình ảnh, video, phát ngôn trực tuyến, trực tiếp hoặc gián tiếp gây nhiễu dư luận quốc tế và tác động đến nhận thức của người dân các nước. Trên cơ sở này, các quốc gia có lợi thế về công nghệ và dữ liệu có thể sử dụng nguồn nhân lực được phát triển dựa trên mô hình dữ liệu lớn. Sự kết hợp giữa trí tuệ nhân tạo và các robot mạng khác nhau tạo ra một loại “đội quân mạng” mới, trộn lẫn thông tin sai lệch và bóp méo thông tin thực tế để sản xuất hàng loạt phát ngôn bôi xấu hình ảnh của các quốc gia khác. Hiện tại, hệ thống trí tuệ nhân tạo đã có thể khắc họa chính xác hình ảnh cá nhân của giới tinh hoa chính trị của các quốc gia khác với tư cách là đối thủ cạnh tranh. Trí tuệ nhân tạo có thể phân tích và nắm bắt các đặc điểm tính cách của nhà lãnh đạo dựa trên tài liệu là các bài phát biểu của họ và thậm chí dự đoán đặc điểm ngôn ngữ của các nhà lãnh đạo chính trị dựa trên tài liệu ngôn ngữ, điều này khiến các cuộc tấn công có mục tiêu vào nhận thức của nhà lãnh đạo sẽ trở nên khó phòng chống hơn.

Trên bình diện an ninh quân sự: Trí tuệ nhân tạo tạo sinh trao quyền cho việc thu thập thông tin chiến trường và chỉ huy chiến trường, và tầm quan trọng của khả năng đối đầu chiến

tranh nhận thức giữa các quốc gia ngày càng tăng. Các khí tài kỹ thuật được trang bị trí tuệ nhân tạo mới sẽ tác động và thay đổi đáng kể cục diện chiến trường hiện nay. Trí tuệ nhân tạo được biết đến như cuộc cách mạng chiến tranh lần thứ ba sau khi phát minh ra thuốc súng và bom nguyên tử. Các tính năng có khả năng thích ứng cao cũng như khả năng xử lý và xuất thông tin mạnh mẽ của ChatGPT khiến nó có nhiều triển vọng ứng dụng trên chiến trường. Về chỉ huy chiến trường, hệ thống chỉ huy chiến đấu do trí tuệ nhân tạo tổng hợp điều khiển có tốc độ phản hồi nhanh hơn, mức độ ra quyết định cao hơn và hiệu quả vượt trội hơn so với hệ thống chỉ huy truyền thống. Về mặt hậu cần, ChatGPT phối hợp với các công nghệ như internet vạn vật (IoT) và điện toán đám mây (Icloud) để giám sát động việc sử dụng và triển khai các vật liệu chiến lược quân sự thông qua việc phân tích dữ liệu như số lượng vật liệu được lưu trữ và tình trạng bảo trì... từ đó cung cấp giải pháp tốt nhất cho nguồn cung hậu cần. Do vậy, sau khi ChatGPT được áp dụng trong chiến trường, nó sẽ cải thiện đáng kể mức độ thu thập thông tin và ra quyết định thông minh cho quân đội.

Trên bình diện quy phạm pháp luật: Cơ quan chịu trách nhiệm chính đối với trí tuệ nhân tạo tạo sinh hiện tại là không rõ ràng, các luật và quy định hiện hành rất khó hạn chế các hành vi phạm tội dựa trên công nghệ này. ChatGPT là một mô hình siêu lớn với hơn 100 tỷ tham số, nó không thể đưa ra một quy trình suy luận logic rõ ràng và nguồn thông tin rõ ràng cho mỗi quyết định hoặc kết quả đầu ra, ngay cả những nguồn thông tin “thực” mà nó cung cấp

cũng có thể đi kèm với các chi tiết “thực” và các trích dẫn “giả”. Và một khi con người gây ra vấn đề khi sử dụng các kết quả đầu ra này thì không có chủ thể rõ ràng nào có thể gánh chịu trách nhiệm đó.

Ngoài ra, về mặt ổn định xã hội, Trí tuệ nhân tạo tạo sinh tác động trực tiếp đến thị trường lao động và định hình lại mô hình phát triển nhân tài. AI sẽ thay thế vĩnh viễn một số công việc trong một số ngành nhất định, dẫn đến sa thải nhân lực, gây thất nghiệp hàng loạt và ảnh hưởng lâu dài cho sự phát triển xã hội.

Tóm lại, sự xuất hiện của ChatGPT không phải là điểm cuối của loại hình phát triển trí tuệ nhân tạo này mà là một trong những “điểm kỳ dị” của nghiên cứu mô hình ứng dụng và phát triển trí tuệ nhân tạo. Sự xuất hiện của ChatGPT đã đặt ra những thách thức chưa từng có đối với an ninh quốc gia. Ở cấp độ trong nước, ChatGPT tác động đến các chuẩn mực pháp lý và đạo đức hiện có, ảnh hưởng đến thị trường lao động và sự ổn định tư tưởng. Ở cấp độ quốc tế, công nghệ này sẽ ảnh hưởng đến sự cạnh tranh công nghệ trong cộng đồng quốc tế và tác động đến cấu trúc quyền lực quốc tế. Rõ ràng, những thách thức này có thể nói là rất lớn và thậm chí gây rối loạn cho an ninh quốc gia. Do đó, phải lên kế hoạch trước, có sự chuẩn bị tương ứng, tăng cường hợp tác quốc tế trong việc xây dựng hệ thống đối mới và nỗ lực hết sức trong việc cải thiện luật pháp và quy định để tạo nền tảng vững chắc cho việc duy trì an ninh quốc gia trong kỷ nguyên ChatGPT ■

ĐỖ KHƯƠNG MẠNH LINH

tóm lược và giới thiệu